

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ НАН УКРАЇНИ
UNIWERSYTET RZESZOWSKI, INSTYTUT NAUK
SOCJOLOGICZNYCH, POLAND
COLLEGIUM HUMANUM-WARSAW MANAGEMENT UNIVERSITY,
BRANCH IN RZESZÓW, POLAND
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО МОЗ УКРАЇНИ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ**

**ПРОФЕСІЙНА ЛІНГВОДИДАКТИКА
В КОНТЕКСТІ ОСОБИСТІСНОЇ ПАРАДИГМИ**

**Матеріали третьої науково-практичної конференції
з міжнародною участю**

6–7 червня 2024 року

Тернопіль
ТНМУ
2024

Рекомендовано до друку цикловою методичною комісією ННІ моделювання та аналізу патологічних процесів (протокол № 5 від 19.06.2024)

Редакційна колегія:

Корда Михайло Михайлович – ректор закладу вищої освіти Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України, член-кореспондент НАМН України, заслужений діяч науки і техніки України, доктор медичних наук, професор

Шульгай Аркадій Гаврилович – проректор закладу вищої освіти з науково-педагогічної роботи Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України, доктор медичних наук, професор

Кліщ Іван Миколайович – проректор закладу вищої освіти з наукової роботи Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України, заслужений діяч науки і техніки України, доктор біологічних наук, професор

Вихрущ Анатолій Володимирович – завідувач кафедри української мови Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України, заслужений працівник освіти України, доктор педагогічних наук, професор закладу вищої освіти

Усі матеріали збірника подаються в редакції авторів. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен та інших даних несуть автори.

Професійна лінгводидактика в контексті особистісної парадигми : матеріали третьої наук.-практ. конф. з міжнар. участю (6-7 червня 2024 року) / Терноп. нац. мед. ун-т імені І. Я. Горбачевського МОЗ України. – Тернопіль : ТНМУ, 2024. – 112 с.

Матеріали збірника присвячено висвітленню проблем, які обговорювалися на третій науково-практичній конференції з міжнародною участю «Професійна лінгводидактика в контексті особистісної парадигми»: становлення, розвиток, перспективи української лінгводидактики; комунікативна компетентність студентів медичних університетів; дидактичні основи підготовки фахівців в умовах війни; лінгводидактика в умовах полікультурного середовища. Видання призначене для науковців, аспірантів, викладачів, студентів та всіх, хто цікавиться здобутками в галузі освіти.

© Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України, 2024

2. Training of family doctors at the current stage: solved and unsolved problems / [G. I. Lysenko, O. B. Yashchenko, L. V. Himion. etc.]. *Family medicine*. 2011. No. 3. P. 5–6.

3. The quality assurance system of medical staff training in Ukraine / [Bulah I. E., Volosovets O. P., Grzegotskyi M. R., Glushko L. V., Kazakov V. M., Moroz V. M., Moskalenko V. F., Mruga M. R., Perederii V. G., Pertseva T. O.]. К. : Book-plus, 2007. 40 p.

Палихата Е. Я.

*Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка*

ФОРМУВАННЯ ПУНКТУАЦІЙНИХ НОРМ НА ОСНОВІ ФУНКЦІЙНОЇ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ РОЗДІЛОВИХ ЗНАКІВ

У державних освітніх документах України зосереджено увагу на піднесенні рівня інтелектуального розвитку школярів, засвоєнні всіх видів мовленнєвої діяльності, посиленні роботи над засвоєнням норм літературної мови. Приділимо увагу пунктуаційним нормам, оскільки пунктуацією послуговуються для розуміння змісту тексту за допомогою видільних чи роздільних розділових знаків, інтонаційного оформлення висловленої думки і забезпечення виразності й логічності написаного під час читання.

Вивченням проблеми теорії та методики формування пунктуаційної грамотності здобувачів освіти упродовж останніх десятиліть займалися О. М. Гончарук, Г. П. Коваль, Н. П. Ковальчук, В. Я. Мельничайко, Е. Я. Палихата, К. М. Плиско та інші.

Пунктуація вивчається на основі синтаксису, що сприяє:

- поділу записаного тексту на речення, що діляться на частини і відмежовуються відповідними пунктуаційними розділовими знаками;
- усвідомленню змістових відтінків висловлювання, емоційності мовця, що оформляється за допомогою розділових знаків;
- розширенню кола лінгвістичних пунктуаційних понять, знань пунктуаційних правил і вмінь послуговуватися ними на практиці;
- піднесенню якості правописної пунктуаційної грамотності.

Актуальність дослідження зумовлена вимогами сучасного суспільства до вдосконалення правописної пунктуаційної грамотності здобувачів освіти, низьким рівнем пунктуаційних знань правил, бажанням засвоїти пунктуаційні норми.

Мета дослідження – розглянути проблему вивчення пунктуації відповідно до функцій, які виконують розділові знаки – *розділення і виділення* мовних відрізків.

Завданнями для досягнення мети визначено:

- удосконалення формування пунктуаційних умінь і навичок здобувачів освіти з урахуванням функцій роздільних і видільних розділових знаків;
- зосередження уваги на функційній ролі роздільних і видільних розділових знаків для усвідомлення потреби їх використання.

Важливим компонентом культури української мови є поняття мовної норми як закріпленого практикою мовного варіанта, рекомендованого до вживання як обов'язкового. Пунктуаційною нормою вважається система загальноприйнятих правил уживання розділових знаків, тоді як пунктуаційне правило слід розуміти як чітку стислу рекомендацію для вживання розділових знаків. Увага до формування пунктуаційних норм на основі функційної диференціації розділових знаків спрямована на усвідомлення здобувачами освіти можливостей поглиблення пунктуаційних знань і відповідних умінь

щодо розуміння завдання розділового знака – виділити чи розділити [2].

Для *розділення* мовних відрізків здобувачі вивчають матеріал про:

1) розділові знаки в кінці речення (види речень за метою висловлювання та інтонацією);

2) розділові знаки між однорідними членами речення (однорідні та неоднорідні означення, узагальнювальні слова при однорідних членах речення). Тут опрацьовується двокрапка після узагальнювального слова перед однорідними членами речення та тире після однорідних членів речення перед узагальнювальним словом;

3) кому між повторюваними словами (*між* однорідними членами речення, з'єднаними *повторюваними* сполучниками).

Про *виділення* мовних відрізків, що відбувається у межах простого речення, здобувачі дізнаються, ознайомлюючись із такими пунктограмами:

1) тире між членами речення: тире між підметом і присудком, тире в неповних реченнях (тире на місці пропущеного члена речення);

2) розділові знаки при непоширених прикладках;

3) розділові знаки під час відокремлення членів речення (означення, прикладки, обставини, додатки, уточнювальні члени речення, порівняльний зворот). Здобувачі опрацьовують теми: «Кома і тире при відокремлених означеннях». «Кома і тире при відокремлених прикладках». «Кома при відокремлених обставинах». «Кома при відокремлених додатках». «Кома при уточнюючих та пояснюючих членах речення». «Кома при порівняльному звороті»;

4) слова, граматично не пов'язані з членами речення (йдеться про розділові знаки в реченнях зі звертаннями, зі вставними словами (словосполученнями, реченнями), а також при словах-реченнях та вигуках.

Основні теми, що опрацьовуються при цьому, – це: «Кома та знак оклику при звертанні». «Кома при вставних словах». «Кома, тире та дужки при вставних словосполученнях і реченнях». «Кома та знак оклику при словах-реченнях і вигуках». «Кома та крапка з комою між частинами складносурядного речення». «Тире між частинами складносурядного речення». «Кома між частинами складнопідрядного речення». «Кома, крапка з комою, тире та двокрапка між частинами безсполучникового складного речення». «Розділові знаки при прямій мові».

Вироблення пунктуаційних навичок пояснюється, як усвідомлення дій, під час виконання яких здійснюються швидкі і гнучкі операції у певній послідовності, що визначаються такими особливостями, як: побудова речень – простих чи складних, умови вимог відповідних пунктуаційних правил, розуміння граматичного аналізу речення і основне – усвідомлення функцій, що виконують розділові знаки [1]. При визначенні умов розставлення розділових знаків враховуються особливості побудови речень як синтаксичних одиниць, звертається увага на те, яке речення розглядається – просте чи складне, повне чи неповне тощо, які розділові знаки потрібно поставити відповідно до їх функцій – роздільні чи видільні.

Формування пунктуаційних норм на основі функційної диференціації розділових знаків передбачає: вивчення пунктуаційних правил; пояснення сутності пунктуаційних правил (види правил за особливостями їхнього аналізу при поясненні, побудова та формулювання правила, графічна схема правила); види робіт над правилом (пояснення термінів і назв, що входять у правило, виділення норми і умови її дії, мотивація окремих положень правила, добирання і укладання ілюстрованого матеріалу для пунктуаційного правила).

Отже, вироблення постійної уваги до призначення розділових знаків за їх функційною диференціацією дасть можливість здобувачам

лінгвістичної освіти досягти успіхів у виробленні правописної пунктуаційної грамотності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Біляєв О. М. Лінгводидактика рідної мови : навчально-методичний посібник. Київ : Генеза, 2005. 180 с.
2. Ковальчук Н. П. Питання взаємозв'язку синтаксису і пунктуації. *Актуальні проблеми сучасної філології. Мовознавчі студії: Збірник наукових праць. Випуск 10*. Рівне : РДГУ, 2002. С. 154–157.

Коноплицька О. І.

Західноукраїнський національний університет

ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ КУЛЬТУРИ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Кожній людині призначено жити, навчатися і працювати серед людей: пізнавати себе й інших, облаштовувати життєсвіт, розвивати і підтримувати соціальні контакти, шукати особистих стосунків, налагоджувати ділові взаємини. Така соціальна активність називається спілкуванням.

Спілкування як особливий обмін інформацією, в результаті якого відбувається процес передавання інформації інтелектуального й емоційного змісту від відправника до отримувача, має певні закономірності, що пов'язані з психологічними особливостями учасників, їхніми соціальними ролями та комунікативною компетенцією.

Значна частина форм і типів спілкування здійснюється за допомогою особливої знакової системи – мови. Мову прийнято

Зміст

Вихрущ А. В.

УКРАЇНСЬКА МОВА ЗА МЕДИЧНИМ СПРЯМУВАННЯМ У
КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ЛІНГВОДИДАКТИКИ.....3

Fedchyshyn N., Palasiuk B., Palasiuk M.

COMMUNICATIVE COMPETENCE OF HIGHER MEDICAL
EDUCATION STUDENTS AS A FACTOR OF PROFESSIONAL
GROWTH.....5

Палихата Е. Я.

ФОРМУВАННЯ ПУНКТУАЦІЙНИХ НОРМ НА ОСНОВІ
ФУНКЦІЙНОЇ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ РОЗДІЛОВИХ ЗНАКІВ.....9

Коноплицька О. І.

ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ КУЛЬТУРИ СУЧАСНОЇ
МОЛОДІ.....13

Стефанишин К. Л., Тишковець М. П.

МОВНА ОСОБИСТІТЬ ЛІКАРЯ В КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКОЇ
ЛІНГВОДИДАКТИКИ.....17

Гаврищак І. І., Проців О. Я.

ЄВГЕН ОЗАРКЕВИЧ – ФУНДАТОР УКРАЇНСЬКОЇ МЕДИЧНОЇ
ТЕРМІНОЛОГІЇ.....20

Давидюк Г. В., Задорожна О. М.

ВИВЧЕННЯ ОРФОГРАФІЇ В 10 КЛАСІ – ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ
ПІДГОТОВКИ УЧНІВ ДО НМТ.....24

Руденко М. І, Гасанова М. Б.

ЗАПОЗИЧЕННЯ В СУЧАСНІЙ МЕДИЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ.....27

Hnatyshyn S.

BLOGOLOGY IN THE SYSTEM OF PROFESSIONAL LINGUISTIC
DIDACTICS.....29